



# The Concept and Drivers of Scientific Authority in the Civilizational Discourse of Imam Khamenei

1. Atieh Bohrani  
2. Zahra Foroutani

- **Article Type:** Research Paper
- **Vol. 32 | No. 3 | Serial 87 | Oct. 2022**
- **Received:** 2023.08.11
- **Revised:** 2023.09.24
- **Accepted:** 2023.10.23
- **Published Online:** 2023.11.06
- **Pages:** 3-20
- **P-ISSN:** 1027-2690
- **E-ISSN:** 2783-4514

## Abstract

With the growth and development of human societies and their scientific (and technical) differences from each other, the discussion about which person or society is in charge of leading science and others are following it is raised. As a result, the discussion of leadership or "scientific leadership" is formed.

During the history of human civilization, at least three great civilizations found a position of scientific authority: Greek civilization, Islamic civilization, and Western civilization. Iran excelled scientifically in two periods. Ancient period and Islamic period. After that, Iran stopped and did not progress in the scientific field; Or he was not in a position of leadership. From the 11th century to the end of the 13th Hijri, in many branches of natural science, a kind of retrogression can be seen. With the establishment of new universities, Iran got acquainted with new knowledge. At first slowly and then more quickly, Iran's role in the production of global science, as a follower partner, was gradually formed. In the last few decades, with the accelerated and widespread publication of the research results of Iranian university researchers, in the form of scientific articles, a kind of scientific self-belief emerged. Despite the amazing scientific progress of the last few decades, scientific education and research in most fields of knowledge are carried out with the examples provided by others. Such a situation puts Iran in the position of follower, student, and imitator. Now the discussion is about how to reach the position of leadership and competence in science and technology. This article inevitably raises the issue of scientific authority. In this article, according to the current state of science and technology in the country, an operational mechanism is proposed to achieve scientific leadership. For this purpose, historical

## Keywords

Scientific Authority, Drivers of Scientific Authority, Science and Technology, Civilizational Discourse, Islamic Civilization, Imam Khamenei.

1. Assistant Professor Public Administration, Faculty of Management, Economics and Accounting, PayameNoor University, Tehran, Iran  
bohrani468@pnu.ac.ir  
**ORCID:** 0000-0003-3292-4614
2. Associate Professor Public Administration, Faculty of Management, Economics and Accounting, PayameNoor University, Tehran, Iran (Corresponding Author)  
ZFor@pnu.ac.ir  
**ORCID:** 0000-0002-5741-9297

**Cite This Paper:** Bohrani, A., Foroutani, Z. (2022). The Concept and Drivers of Scientific Authority in the Civilizational Discourse of Imam Khamenei. *Rahyaft*, 32 (3), 3-20. (Persian).

**DOI:** 10.22034/RAHYAFT.2023.11393.1413



Publisher: National Research Institute for Science Policy (N.R.I.S.P)

evidence is used during the flourishing period of Islamic civilization. The study of the three leading civilizations led the author to the conclusion that the main reference factors of the mentioned civilizations are common.

In any case, this article has based its analysis on using the experiences of Islamic civilization to achieve scientific authority. In connection with the scientific authority of Islamic civilization, two main questions are raised: A- Did Islamic civilization achieve scientific authority? B- If the answer is positive, what factors led to the achievement of scientific leadership? The answer to the article is positive by citing reasons and stating historical evidence. In addition, the main reason for choosing such an approach is that the old "knowledge" is part of the scientific and technical developments in the history of human civilization, with the proviso that it cannot be exploited directly. But the ancient scientific "character" that marked the flourishing of great civilizations, and the "tradition" that provided the foundation of civilization and scientific authority, can be designed and used. In this article, a part of the scientific character and tradition of the Islamic period, which played an effective role in its scientific authority, is introduced. The reason for proposing such a topic is that this legacy can be used to achieve scientific authority at present. By observing and searching, the author concluded that scientific authority is the result of the emergence and establishment of five main factors in society. These five factors of scientific authority are as follows: A- wisdom and knowledge, B- questioning and inquiry, C- pioneering, D- leadership, and E- stability and longevity. These factors are explained by mentioning historical evidence and some documents. In addition, it was emphasized that to achieve scientific authority in any society, reference-making foundations must be provided. In the article, four foundations of scientific reference were mentioned. They are as follows: A- leadership and governance of science; B- tolerance and social leniency; C- character and innovative traditions; and D- scientific governance. These foundations are also explained and analyzed by citing examples.

It is clear that in the last three decades, a suitable platform has been created in Iran for scientific development, but a sufficient and solid foundation has not yet been provided to

move toward scientific authority. The article emphasizes that the majority of the five principles have not yet been realized in Iranian society. Also, sometimes there is a huge gap between the current scientific situation and the position of scientific authority.

Based on historical experiences and concerning the current state of science in Iran, things such as the main indicators of scientific authority, indicators related to being a model, and an operational mechanism to move towards scientific authority are suggested.

In the last part of the article, the operational mechanism to achieve scientific authority is briefly suggested. For this purpose, some main indicators of scientific authority are introduced. National and institutional scale programs are suggested. Participating institutions are named to achieve scientific authority in the framework of the forward-looking national program. Special emphasis is placed on the main and important role of Iranian scientific academies in the issue of scientific authority.



# مفهوم و پیشران‌های مرجعیت علمی در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی)

۱. عطیه بحرانی

۲. زهرا فروتنی

• نوع مقاله: پژوهشی

• دوره ۳۲ | شماره ۳ | پیاپی ۸۷ | مهر ۱۴۰۱

• تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۵/۲۰

• تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۷/۰۲

• تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۰۱

• تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

• صفحات: ۳-۲۰

• شابا چاپی: ۱۰۲۷-۲۶۹۰

• شابا الکترونیکی: ۲۷۸۳-۴۵۱۴

## چکیده

طرح گفتمان تمدنی و ملزومات آن از جمله پیشرفت در علم و فناوری با هدف کسب مرجعیت علمی از سوی مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی) موجب شد تا حرکت به سوی تحقق این امر در کانون توجه قرار گیرد. بنا به اهمیت موضوع، این پژوهش با هدف تبیین مفهوم و پیشران‌های مرجعیت علمی در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی) انجام گرفت. پژوهش حاضر از نوع کیفی و داده‌بنیاد است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش تحلیل محتوا و تحلیل مضمون استفاده و ۱۰۱ مضمون پایه، ۲۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۰ مضمون فراگیر استخراج شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، مفهوم مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی)، خط‌شکنی علمی، عبور از مرزهای دانش کنونی جهان، پشتتازی در تولید علوم و کشفیات جدید و به عبارت دیگر، برتری و جریان‌سازی علمی مبتنی بر معنویت، عدالت، اخلاق و ارزش‌های اسلامی با هدف تحقق تمدن نوین اسلامی است. بر اساس یافته‌ها، پیشران‌های مرجعیت علمی در بیانات مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی) عبارت‌اند از: اسلام به عنوان مشوق علم، خودکفایی علمی و نفی وابستگی، علم اخلاق‌مدار و عدالت‌محور، تلاش برای تحقق چشم‌انداز علمی، جهاد علمی، تلاش برای کسب مرجعیت علمی در جهان، علم نافع، خلاقیت و نوآوری علمی، تلاش برای نیل به چشم‌انداز علمی، اقتصاد دانش‌بنیان، یادگیری از تجارب دیگران توأم با تولید علم. از بین این پیشران‌ها، جهاد علمی بیشترین فراوانی را دارد. بر اساس نتایج تحقیق از دیدگاه امام خامنه‌ای، علم نافع و توأم با اخلاق و معنویت، زیربنای تمدن نوین اسلامی است. ایشان ضمن تأکید بر گفتمان‌سازی تولید علم، بر جنبش علمی و نرم‌افزاری، تولید علم و فناوری جهادگونه، خلاقیت، نوآوری

## کلیدواژه‌ها

مرجعیت علمی، پیشران‌های مرجعیت علمی، علم و فناوری، گفتمان تمدنی، تمدن اسلامی، مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی)

۱. استادیار مدیریت دولتی دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

bohrani468@pnu.ac.ir

ORCID: 0000-0003-3292-4614

۲. دانشیار مدیریت دولتی دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (پدیدآور رابط)

ZFor@pnu.ac.ir

ORCID: 0000-0002-5741-9297

استناد به این مقاله: بحرانی، ع. و فروتنی، ز. (۱۴۰۱). مفهوم و پیشران‌های مرجعیت علمی در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری (مدّظله‌العالی). *راهیافت*، ۳۲ (۳)، صص. ۲۰-۳.

DOI: 10.22034/RAHYAFT.2023.11393.1413

ناشر: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور



و نواندیشی علمی به مثابه موتور پیشران علمی کشور در عبور از مرزهای دانش تأکید دارند. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بر اساس آموزه‌های مکتبی، بهره‌گیری از تجارب دیگران را تأیید، ولی وابستگی و تقلید کورکورانه از مبانی فلسفی و اخلاق غربی، علم ترجمه‌ای محض و اکتفا به مصرف‌گرایی صرف در فراگیری علم را مردود دانسته، بر تولید علمی، مجاهدت در مسیر دانش‌افزایی، آرمان‌گرایی در علم، خط‌شکنی علمی و شکستن مرزهای دانش کنونی دنیا تأکید می‌کنند. ایشان برای تحقق مرجعیت علمی، بر انتقال فناوری، استفاده از ظرفیت‌های علمی داخل و خارج کشور، تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی، توسعه و تقویت شبکه‌های ارتباطات ملی و فراملی میان دانشگاه‌ها و مراکز علمی، مجاهدت علمی، تولید و بومی‌سازی علم، خلاقیت و نوآوری علمی، اقتصاد و تولید دانش بنیان تأکید دارند.

### مقدمه

طرح گفتمان تمدنی و ملزومات آن از جمله پیشرفت در علم و فناوری با هدف کسب مرجعیت علمی از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) موجب شد تا حرکت به‌سوی تحقق این امر مهم مورد توجه قرار گیرد. یکی از نکات اساسی برای پیشرفت در مسیر دستیابی به تمدن نوین اسلامی، شناخت شاخصه‌ها و عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن است و یکی از شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی، پیشرفت در علم و فناوری است که امام خمینی (رحمه‌الله علیه) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به کرات بر آن تأکید فرمودند. چنانچه در بیانیه گام دوم انقلاب به عنوان یک سند بالادستی نیز، یکی از مهم‌ترین توصیه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی، ضرورت توجه بیش از پیش به علم و دانش و پژوهش برای تمدن‌سازی است. چنانچه فرمودند:

هدف نهایی را باید امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق قرار داد (۱۳۹۰/۶/۲۶). بدون شک علم پایه تمدن است (۱۳۸۲/۲/۲۲).

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) معتقدند که فردای بدون علم تاریخ و چراغ راه تحقق تمدن اسلامی، مجاهده علمی است. علم در نگاه ایشان سلطه‌آور است و جامعه صاحب علم را قدرتمند می‌سازد (Moinipour & Lakzaei, 2012).

هر یک از مؤلفه‌های قدرت، نقش مهم و مجزایی در تولید قدرت ملی دارند. اما به نظر می‌رسد، علم و فناوری از جایگاه و نقش برتری برخوردار است، زیرا این عنصر قدرت ضمن داشتن کارکرد مستقل، به عنوان شاخصه‌ای مهم و تعیین‌کننده در تقویت دیگر ابعاد قدرت

ملی نیز مؤثر است. به نقش علم و فناوری در تمدن اسلامی در پژوهش‌های گذشته تا حدودی پرداخته شده است، ولی در خصوص پیشران‌ها و عوامل زمینه‌ساز مرجعیت علمی با گفتمان تمدنی تحقیق علمی انجام نشده است. با توجه به این خلأ پژوهشی و با عنایت به اهمیت مرجعیت علمی به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ساز تمدن نوین اسلامی و با توجه به تأکید مقام معظم رهبری بر نهضت نرم‌افزاری و پیشرفت و مرجعیت علمی، در این پژوهش با روش علمی تحلیل مضمون و استخراج مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر از متن بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، آراء و اندیشه‌های معظم له در مورد پیشران‌های مرجعیت علمی تبیین و تحلیل می‌شود.

### مبانی نظری پژوهش مرجعیت علمی

کلیدواژه «مرجعیت علمی» را نخستین بار مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در عید غدیر ۱۳۸۴، در دیدار با اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) مطرح فرمودند و موجب شکل‌گیری گفتمانی جدید در حوزه علم و فناوری در کشور شدند و پس از آن دستیابی به این هدف بزرگ در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و نقشه جامع علمی کشور قید شد و هم‌اکنون به عنوان بحثی محوری و یکی از مأموریت‌های اصلی دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی مورد توجه است. ایشان با تأکید بر این گفتمان‌سازی، فرمودند:

برای پیشرفت کشور واقعاً احتیاج داریم به اینکه مسئله علم و مسئله فناوری، بشود مسئله مطرح کشور (۱۳۹۵/۶/۳). شما هدف را این قرار بدهید که ملت و کشور شما در یک دوره‌ای، بتواند مرجع علمی و فناوری در همه دنیا باشد (۱۳۸۶/۶/۱۲). جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان (۱۳۹۳/۶/۲۹).

مفهوم مرجعیت علمی که به برتری و رهبری در تلاش برای جنبش نرم‌افزاری و تولید علم اشاره دارد، بیشتر به عنوان مراجعه جهانی به منابع علمی تولیدشده توسط دانشمندان به عنوان صاحب نظریه و سبک علمی، کسب جایگاه ممتاز در حوزه علم و دانش و قطب و محور علمی بودن، استفاده شده است (Yazdani et al., 2020). این واژه، مفهومی است که در راستای جنبش نرم‌افزاری، تولید علم و تمدن‌سازی مطرح است (Goodarzi & Roudi, 2011). بنا به تعریف سید جوادین و همکاران (۱۳۹۱)، مرجعیت علمی عبارت است از جایگاهی علمی است که از طریق تلاش فردی، گروهی و بلندمدت که مطابق با نیازهای فرد و جامعه برای تولید علم صورت می‌پذیرد. فرد [یا کشور] مرجع علاوه بر پیشتاز بودن در عرصه علمی، دارای ویژگی‌های ممتاز معنوی و اخلاقی است که نتایج تولید علمی مرجع موجب حل برخی مشکلات و مسائل



جامعه می‌شود. همچنین فرد مرجع از جهت ویژگی‌های شخصیتی، اخلاقی و شایستگی‌های محوری کمال‌گرا و شکوفاست. بر این اساس شایستگی‌های محوری مرجع علمی عبارت‌اند از: ۱. اعلم بودن، ۲. جامع‌نگری، ۳. نظریه‌پردازی، ۴. عدالت علمی، ۵. نگرش سیستمی، و ۶. نگرش راهبردی.

دستیابی به مرجعیت در علم و فناوری به شکل‌های مختلف در اسناد بالادستی نظام و سیاست‌های کلان کشور در حوزه علم، فناوری و نوآوری اشاره شده است. این اسناد شامل نقشه جامع علمی کشور، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی علم و فناوری، نقشه جامع علمی سلامت و قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه هستند. بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته، اهداف مشترک در زمینه کلان سیاست مرجعیت علمی در این اسناد بالادستی عبارت‌اند از:

- ◆ دستیابی به جایگاه اول علم و فناوری در سطح منطقه و جهان اسلام؛
- ◆ احراز جایگاه برجسته علمی و الهام‌بخش در جهان اسلام و دنیا؛
- ◆ دستیابی به علوم و فناوری‌های نوین و محصولات دانش‌بنیان؛
- ◆ همکاری در حوزه‌های علوم و فناوری با مراکز معتبر بین‌المللی؛
- ◆ تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه‌پردازی و گسترش مرزهای دانش؛
- ◆ گسترش همکاری و تعاملات فعال و سازنده بین‌المللی با حوزه علم و فناوری سایر کشورها؛
- ◆ حمایت از محصولات نوآورانه و ارتقای مشارکت فعالانه اقتصادی در زنجیره تولید بین‌المللی (Azadi Ahmabadi, 2021).
- ◆ قلی‌پور (۱۳۹۹) معتقد است، جمهوری اسلامی ایران، صرف مرجعیت علمی را مد نظر قرار نداده، بلکه مرجعیت علمی برگرفته از فرهنگ و آموزه‌های اسلامی را نقطه هدف خویش قرار داده است. بنابراین نمی‌توان دنباله‌رو مکتب علمی رایج غرب در علوم انسانی و اجتماعی بود و به صرف پیشی گرفتن از دیگران در همین تولیدات رایج، مدعی تحقق این چشم‌انداز مبارک در جمهوری اسلامی ایران شد.

### گفتمان تمدن اسلامی

تمدن اسلامی بیان‌کننده فرهنگ، تاریخ و سنن و باورهای دینی مسلمین است و نقطه آغاز آن به پیدایی اسلام بازمی‌گردد، ولی در ۱۴ قرن گذشته با افت‌وخیزهایی مواجه بوده است. انقلاب اسلامی در قرن حاضر به رهبری امامین، حیات دوباره‌ای به تمدن اسلامی بخشید و برای تحقق همه اهداف آن تلاش می‌کند.

تمدن نوین اسلامی در پی آن است که ضمن بهره‌برداری از امکانات و ابزارهایی که در اثر پیشرفت‌های علمی و فنی تمدنی

بشر به دست آمده، در کنار ایجاد رفاه و آسایش مادی، آرامش معنوی را نیز به او عطا کند. هدف غایی در برقراری تمدن نوین اسلامی تحقق رسالت دینی، فرهنگی، انسانی و اسلامی در راستای حرکت به سوی حیات طیبه با بهره‌مندی از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی است که خداوند برای تأمین سعادت و تعالی انسان، در عالم طبیعت و در وجود خود آنان تعبیه کرده است. حیاتی که در آن خردورزی، اخلاق، معنویت، انسان‌دوستی و روابط اجتماعی دین‌مدار و اخلاق‌مدار حاکم باشد (Khosravani & Ain al-Qadati, 2018).

تمدن اسلامی بیانگر همه جنبه‌های سیاسی و فرهنگی و اقتصادی جامعه است که ابعاد وجودی فرد و جامعه را پوشش می‌دهد و از همه ویژگی‌های تمدن الهی در چارچوب آموزه‌های قرآنی و سنت پیامبر اکرم (ص) برخوردار است (Anonymous, 2018). تمدنی است که ضمن پاسخ‌گویی به نیازهای طبیعی و مادی انسان‌ها، بعد معنوی و روحی آنان را به سمت کمال و سعادت راهنمایی می‌کند و این ساختار مطلوب که ریشه در برنامه‌های انسان‌ساز اسلامی دارد، نه تنها بعد مادی و سخت‌افزاری تمدن را نفی نمی‌کند، بلکه به آن جهت می‌دهد و آن را از آفاتی که بشر دچار آن شده است، مثل پوچ‌گرایی، عدم احساس امنیت، نابرابری و فقدان معنی در زندگی نجات خواهد داد (Ashkvari & Mousavi, 2014). بر اساس نتایج پژوهش وحیدی منش (۱۳۸۶) علم‌گرایی در کنار عقل‌گرایی، جهان‌گرایی، عدالت‌گرایی، جامع‌گرایی، آسان‌گیری و اخلاق‌گرایی، از عناصر تمدن اسلامی است.

از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تمدن اسلامی عبارت است از خط کلی نظام اسلامی که همه ملت‌های دنیا، به ویژه مسلمانان را از زیر یوغ طواغیت بیرون می‌آورد و در سایه رحمت خداوند با برنامه‌های وحیانی برای به کمال رسیدن آن‌ها در جامعه قرار می‌دهد. مبانی تمدن اسلامی از دیدگاه ایشان را می‌توان در دین و اسلام، تدین و ایمان، علم و اخلاق، آزادی، معنویت، عقلانیت و عدالت خلاصه کرد (Kargar, 2018).

کلیدواژه تمدن نوین اسلامی مکرر در کلام مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به کار رفته و به عنوان آرمان و هدف غایی انقلاب اسلامی ایران معرفی شده است:

آرمان نظام جمهوری اسلامی را می‌شود در جمله کوتاه «ایجاد تمدن اسلامی» خلاصه کرد (۱۳۹۲/۶/۱۴). خط کلی نظام اسلامی، رسیدن به تمدن اسلامی است (۱۳۷۹/۷/۱۴). ... جهت‌گیری حرکت عمومی ملت ایران به سمت تشکیل جامعه اسلامی و در نهایت تمدن پیشرفته اسلامی است ... و همه راهکارها باید با الهام از جهت‌گیری کلی کشور یعنی رسیدن به جامعه اسلامی و تمدن پیشرفته اسلامی صورت گیرد (۱۳۹۸/۳/۱).

... تا انقلاب را به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا فداه) هست، نزدیک کند. درست است که ما با جامعه و تمدن اسلامی که آرمان اصلی انقلاب است، فاصله زیادی داریم، ولی بسیاری از پیش‌نیازهای حرکت در این مسیر فراهم شده است، زیرا هم تجربه و هم تاریخ ۴۰ ساله نظام را به عنوان راهنما پیش رو داریم (۱۳۹۷/۱۱/۲۴).

و این موضوع به قدری جدی است که فرمودند:

باید همه احساس کنند که مسئولیت ایجاد تمدن اسلامی نوین بر دوش آنهاست (۱۳۹۱/۷/۲۳). امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد؛ ما امروز این را می‌خواهیم. ملت‌های اسلامی ظرفیت‌های عظیمی دارند که اگر از این ظرفیت‌ها استفاده شود، امت اسلامی به اوج عزت خواهد رسید؛ ما باید به این بیندیشیم، به این فکر کنیم؛ ایجاد تمدن عظیم اسلامی، هدف نهایی ما است (۱۳۹۸/۶/۲۷). «... همه دنیا اسلام متحد بشوند در جهت رسیدن به تمدن نوین اسلامی. این چیزی است که جمهوری اسلامی هدف غایی قرار داده، رسیدن به تمدن اسلامی، منتها تمدن متناسب با این زمان، تمدن نوین اسلام (۱۳۹۸/۸/۲۴).

در رابطه با نقش علم در گفتمان تمدنی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، نتایج تحقیق خسروانی و عین‌القضاتی (۱۳۹۸) نشان می‌دهد که شاخص علم و تولید علم و فناوری یکی از پایه‌های تمدن‌سازی و بقای آن است، البته علمی متصل به وحی و نه مبتنی بر عقل خود بنیاد بشری. نتایج تحقیق فرزانه، خیاط و صفرپور (۱۳۹۷) با عنوان تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری، حاکی از این است که توجه به علم و شکستن مرزهای دانش و عقلانیت از مهم‌ترین مؤلفه‌ها و بن‌مایه تمدن نوین اسلامی است. یافته‌های تحقیق اکبری و رضایی (۱۳۹۴) نیز نشان می‌دهد که علم همراه با محوریت قوانین قرآن، ایمان، اخلاق، عقلانیت و خردورزی، مجاهدت مداوم و حکومت مردمی، شاخصه‌های اختصاصی تمدن نوین اسلامی از دیدگاه رهبری است. بر اساس نتایج تحقیق عزتی، چهاردولی و ترابی (۱۳۹۹) مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری، دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و پنج مؤلفه سبک زندگی، تعالی علمی، تعالی اقتصادی، تعالی سیاسی و تعالی نظامی برای تمدن نوین اسلامی شناسایی شد. بر اساس نتایج تحقیق نیکویی و سروریان (۱۳۹۹) جایگاه معرفت و حیوانی، عقلانی و تجربی در تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری و برتری معرفت و حیوانی بر سایر معرفت‌ها شناسایی شد. بر اساس یافته‌های تحقیق جهان‌بین و

معینی‌پور (۱۳۹۳) از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، تولید نظریه توسط حوزه علمی و تولید علم توسط دانشگاه و کاربست آن در سطح خرد نخبگانی جزو ملزومات تمدن نوین اسلامی است. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در رابطه با نقش مهم و کلیدی علم و فناوری در تمدن نوین اسلامی فرمودند:

بدون شک علم پایه تمدن است (۸۲/۲/۲۲). همکاری دانشگاه‌های ما علم و فناوری را ارتقا بخشیده، زیربنای تمدن جدید را خواهد ساخت (۱۳۹۸/۱۰/۲۷). هدف نهایی را باید امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق، قرار داد (۱۳۹۰/۶/۲۶). علم، اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین‌المللی، تبلیغ و ابزارهای تبلیغ؛ اینها همه بخش ابزاری تمدن است؛ وسیله است (۱۳۹۱/۰۷/۲۳).

با تحلیل این بیانات می‌توان گفت که از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، تعالی و ارتقای علمی به عنوان یکی از عوامل مهم و زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی است.

### پیشینه تجربی پژوهش

نتایج بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که حافظی و همکاران (۱۴۰۱) از منظر سرآمدان مفهوم مرجعیت علمی را در دو سطح فردی و نهادی؛ آزادی احمدآبادی (۱۴۰۰) راهبردهای دستیابی به مرجعیت علمی در ایران و قمی و همکاران (۱۳۹۰) عوامل اصلی دستیابی به مرجعیت علمی را از دیدگاه استادان دانشگاه علوم پزشکی تبریز بررسی کرده‌اند که عبارت‌اند از: گسترش ارتباط دانشگاه با محافل علمی برتر دنیا، تقویت روحیه انتقادپذیری، دستیابی به علم و دانش پیشرفته، رونق دادن به نشریات علمی، توجه بیشتر به پروژه‌های تحقیقاتی و تبدیل آنها به فناوری‌های کاربردی، اختصاص اعتبارات کافی. همچنین گودرزی و رودی (۱۳۹۰) مدل مفهومی مرجعیت علمی را در قالب هفت مقوله و بیست‌وپنج مفهوم، تبیین کردند. کوشازاده و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که تحقق مرجعیت علمی دانشگاه، مستلزم بسترسازی مناسب فضای علمی دانشگاه، برنامه‌ریزی دقیق و سازمان‌دهی صحیح امکانات و عوامل زمینه‌ای است. بر اساس تحقیق حکمت افشار و همکاران (۱۳۹۲) از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی گلستان، «حرف آخر علمی را زدن» بیانگر مفهوم مرجعیت علمی است و «استناد دادن، ارجاع دادن، کرسی داشتن در علم»، از مضامین فرعی مطالعه بودند. بر اساس نتایج پژوهش قوام‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴) پیشرفت همه‌جانبه کشور، ثروت‌آفرینی و رشد اقتصادی، اقتدار ملی، عزت ملی و تشکیل تمدن اسلامی، از جمله

پيامدها و نتايج تحقق مرجعيت علمي براي نظام جمهوري اسلامي است.

در رابطه با نقش مهم علم در گفتمان تمدني از منظر مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی)، به نتايج تحقيقات خسرواني و عين‌القضاتي (۱۳۹۸)، فرزانه، خياط و صفرپور (۱۳۹۷)، اکبري و رضايي (۱۳۹۴)، عزتي، چهاردولي و ترابي (۱۳۹۹)، نيکويي و سروريان (۱۳۹۹) و جهان‌بين و معيني‌پور (۱۳۹۳) در مباني نظري تحقيق پرداخته شد که مجدداً تکرار نمي‌شود.

با بررسي مطالعات انجام‌شده مشاهده مي‌شود که اهداف پژوهشي اين مطالعات در مورد جنبه‌هاي ديگر مرجعيت علمي از جمله راهبردها، عوامل و پيامدهاي مرجعيت علمي و ... آن هم از منظر اساتيد و دانشجويان صورت گرفته است، نه در مورد مفهوم و پيشران‌هاي مرجعيت علمي از منظر مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی)؛ در حالي که پژوهش حاضر درباره مفهوم و پيشران‌هاي مرجعيت علمي در گفتمان تمدني مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) است و شامل بازه زماني گسترده و جديد (۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲/۶/۳۱) است که اين دو در راستاي نوآوري تحقيق حاضر و وجه تمايز آن با مطالعات پيشين ارزيايي مي‌شود.

### روش‌شناسي پژوهش

هدف پژوهش حاضر، تبين و تحليل مفهوم و پيشران‌هاي مرجعيت علمي از ديدگاه مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) است. نوع پژوهش کيفي و از نوع بنيادي است. در روش‌هاي پژوهش کيفي داده‌ها به صورت نظام‌مند بررسي و تحليل مي‌شوند. محتوای مورد تحليل (جامعه آماری پژوهش)، همه بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در ارتباط با موضوع پژوهش است که برای تجزیه و تحلیل آن‌ها از روش تحليل محتوا و تحليل مضمون ۱ استفاده شده است. بدین ترتیب که برای پاسخ به پرسش اول پژوهش از روش تحليل محتوای کيفي و برای پاسخ به پرسش دوم پژوهش از روش تحليل مضمون استفاده شده است. این روش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در پژوهش‌های کيفي از نوع بنيادي مناسب است (Abedi Jafari et al., 2011). در این پژوهش مضامين پایه‌ای، سازمان‌دهنده و فراگیر استخراج شده است. به منظور گردآوری داده‌های مرتبط با موضوع پژوهش، با مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری، متون و محتوای بیانات ایشان در مقام ولی فقیه از سال ۱۳۶۸ تا ۱۴۰۲/۶/۳۱ که مرتبط با موضوع علم و دانش بوده‌اند، مورد مطالعه و متن کاوی و تحليل مضمون قرار گرفت. برای این منظور، ابتدا متون مورد نظر از متن بیانات ایشان استخراج شد و سپس با روندی مشخص، شبکه مضمون‌ها به صورت سلسله‌مراتبی، با عناوین: ۱. مضامين پایه‌ای،

۲. مضامين سازمان‌دهنده، ۳. مضامين فراگیر از محتوای بیانات مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی)، انتزاع شد. در نهايت، داده‌ها تحليل و الگوي حاصل از یافته‌هاي پژوهش طراحی شد.

برای سنجش روايي پژوهش و به منظور اعتبارسنجي یافته‌ها، علاوه بر اینکه با مطالعه مباني نظري، پيشينه و اهداف پژوهش، مضمون‌هاي پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر از متن بیانات مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) انتخاب شدند، پيش از شناسه‌گذاري، داده‌ها به طور مستمر بازبینی شد و برای اطمینان از صحت تحليل‌ها، مضمون‌هاي نهایی به سه نفر از خبرگانی که با نظرات مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) آشنایی خوبی داشتند ارائه و جرح و تعديل نهایی به عمل آمد و بر اساس نتايج حاصل، الگوي مورد نظر طراحی و به پرسش‌هاي پژوهش پاسخ داده شد.

### پرسش‌هاي پژوهش

۱. مفهوم مرجعيت علمي در بیانات مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) چیست؟
۲. پيشران‌هاي مرجعيت علمي از ديدگاه مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی) کدام‌اند؟

### یافته‌هاي پژوهش

#### الف) مفهوم مرجعيت علمي در بیانات مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی)

در ارتباط با پرسش نخست پژوهش، یعنی مفهوم‌شناسي مرجعيت علمي از منظر مقام معظم رهبري (مدظله‌العالی)، متن بیانات ایشان در این خصوص با ۳۲ فراواني، مورد مطالعه و تحليل محتوای کيفي قرار گرفت و ۹ مفهوم از آن استخراج شد که در جدول ۱ مشاهده مي‌شود.

**جدول ۱. نتایج تحلیل محتوای کیفی بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص مفهوم مرجعیت علمی**

ردیف	بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)	مفهوم استخراج شده
۱	مرحله اول این است که این فاصله [علمی] را پُر کنیم. مرحله دوم این است که از خطوط دانش جهانی و مرز دانش جهانی عبور بکنیم ... و مرحله بعد هم این است که دنبال تمدن نوین اسلامی باشیم. (۱۴۰۰/۸/۲۶)	عبور از مرز دانش جهانی در چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی
۲	یقیناً یکی از پایه‌های مهم هر تمدنی علم است — علم نافع — و ما که تکرار می‌کنیم «تمدن نوین اسلامی؛ قطعاً یکی از پایه‌های پیشرفت علمی است؛ ما خودمان را آماده کنیم برای آن. اگر چنانچه چشم شما به‌عنوان نخبه به این افق باشد، قهراً حرکت علمی شما جهت درست خواهد داشت. (۱۴۰۰/۸/۲۶)	پیشرفت در مسیر علم نافع در افق تمدن نوین اسلامی
۳	شما هدف را این قرار بدهید که ملت و کشور شما در یک دوره‌ای، بتواند مرجع علمی و فناوری در همه دنیا باشد (۱۳۸۶/۶/۱۲).	تبدیل ایران به مرجع علمی و فناوری در جهان
۴	کاری کنید که دانشگاه امام صادق ... مرجع تحقیقات مراکز علمی و دانشگاه‌های دنیا بشود. (۱۳۸۴/۱۰/۲۹)	
۵	جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان (ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹).	
۶	یعنی بتوانیم خدمات جدید علمی و کشفیات جدید علمی را به دنیا عرضه بکنیم ... (۱۴۰۰/۸/۲۶) در زمینه علم و فناوری، آن کاری را که ذهن بشر به آن دست نیافته است، آن را وجهه همت قرار بدهید و دنبال بکنید؛ این‌طوری است که ما خط مقدم علم را شکسته‌ایم و یک قدم به جلو برداشته‌ایم. (۱۳۸۵/۷/۱۳)	پیشتازی در تولید علوم و کشفیات جدید
۷	ارتقای جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام. (۱۳۹۳/۶/۲۹)	فتح قله‌های علمی و تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری
۸	آرمان‌گرایی در علم، یعنی در زمینه مسائل علمی باید دنبال قله بود ... (۱۳۹۱/۵/۱۶).	
۹	ما باید به آنجا برسیم که اگر در اکناف عالم یک پژوهشگر، یک دانشمند، بخواهد به فلان نظریه علمی یا نظریه فلسفی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را یاد بگیرد (۱۳۸۴/۲/۱۴).	
۱۰	کاری کنید که در دنیا دیگران محتاج دانش شما باشند، مجبور باشند زبان شما را یاد بگیرند تا به دانش شما دست پیدا کنند؛ این کار ممکن است (۱۳۹۲/۷/۱۷)	
۱۱	شما کاری کنید که در یک دوره‌ای ... هر دانشمندی اگر بخواهد به آخرین فرآورده‌های علمی دست پیدا کند، ناچار باشد زبان فارسی را که شما اثرتان را به زبان فارسی نوشته‌اید، یاد بگیرد ... (۱۳۸۶/۶/۱۲)	خط‌شکنی علمی و عبور از مرزهای دانش کنونی
۱۲	ما گفتیم باید مرزهای علم و دانش را درنور دیم و از مرزهای دانش جهانی باید جلوتر برویم. (۱۳۹۷/۲/۲۲)	
۱۳	اینکه من گفتم تولید علم، ... معنایش این است که ما خط مرز دانش را بشکنیم، باز کنیم و آفاق جدیدی را فتح کنیم؛ البته این کار دشواری است (۱۳۸۳/۱۲/۰۵).	
۱۴	باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم (۱۳۹۷/۱۱/۲۴).	
۱۵	اگر ملتی نتواند در میدان علم و پیشرفت علمی و خط‌شکنی علمی پیشرفت کند، کلاش پس‌معرف خواهد ماند (۱۳۸۸/۶/۲۹).	
۱۶	توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی. تحول و ارتقای علوم انسانی (۱۳۹۳/۶/۲۹).	تولید فکر و علم آفرینی با توسعه تحقیقات بنیادی
۱۷	تولید علم و توسعه نوآوری و نظریه‌پردازی (۱۳۹۳/۶/۲۹).	
۱۸	نهضت نرم‌افزاری و تولید علم و اندیشه و فکر، باید جدی گرفته شود (۱۳۸۳/۹/۱۱). بنده می‌گویم ما به‌عنوان یک ملت با استعداد، باید علم‌آفرینی کنیم و می‌توانیم (۱۳۸۲/۲/۲۲).	
۱۹	تولید فکر خیلی مهم است ... در زمینه تولید فکر — که منبعث از نگاه فلسفی است — باید کار شود. (۱۳۸۹/۶/۱۴)	
۲۰	پیشرفت علمی، نوآوری در ماهیت دانش و زبان آن ... اجتهاد و تولید علم و ... (۱۴۰۱/۳/۳۱).	
۲۱	بحث آفرینش علمی است؛ این مهم است ... (۱۴۰۰/۸/۲۶)	

ردیف	بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)	مفهوم استخراج شده
۲۲	باید خلّاق باشید، باید تولید کنید علم را که غالباً از کشف یک نیرویی در طبیعت به وجود می‌آید؛ یعنی نوآوری در علم ناشی از این است که یک ناموسی راه، یک قانونی را که در طبیعت وجود دارد و تا امروز کشف نشده، شما کشف می‌کنید (۱۴۰۰/۸/۲۶). جوان نخبه‌ما باید دنبال این باشد: خلّاقیت در دانش (۱۴۰۰/۸/۲۶).	ابتکار، خلّاقیت و نوآوری در تولید علم
۲۳	یکی از وظایف مهم دانشگاه‌ها عبارت است از نوآندیشی علمی (۱۳۷۹/۱۲/۹)	
۲۴	محیط علمی باید در عین آنکه بالاترین بهره‌مکن را از دانش پیشرفته جهان می‌برد، متکی به خود و مبتکر و خلاق و کاوشگر باشد (۱۳۷۸/۳/۱۲).	
۲۵	علم باید با اخلاق و ایمان همراه شود تا ما به همان چاله‌ای نیفتیم که غرب در آن افتاد (۱۳۸۵/۶/۲۵).	
۲۶	علم با دین و اخلاق هست که برای بشریت مفید خواهد بود. علم هرچه هم پیشرفت کند، اگر از اخلاق و دین فاصله بگیرد، به حال بشریت مفید نخواهد بود (۱۳۸۵/۶/۲۵).	
۲۷	سازندگی اخلاقی و معنوی در کنار علم (۱۳۹۴/۸/۲۰). آمیختن آموزش با اخلاق و تربیت نفسانی ... نیز در زمره مسئولیت‌های استاد علم است (۱۴۰۱/۳/۳۱).	
۲۸	خود علم ارزش است. این ارزش را کسانی می‌توانند به ضد ارزش تبدیل کنند که از او علیه منافع بشریت استفاده کنند (۱۳۸۷/۶/۵). امروز علم در خدمت بی‌عدالتی است؛ امروز علم در خدمت ظالم ترین انسان‌ها و ظالم‌ترین جوامع است؛ باید از این حالت خارج شود (۱۳۸۸/۱۱/۱۳).	جریان‌سازی علمی مبتنی بر اخلاق، عدالت و معنویت با هدف تحقق تمدن نوین اسلامی
۲۹	ارزش علم منوط به معنویت است و علم بدون معنویت فاقد هرگونه ارزشی است، زیرا علم بدون معنویت همان چیزی می‌شود که اکنون تمدن غربی با آن مواجه است (۱۳۸۵/۸/۲۰).	
۳۰	ما در تمدن اسلامی و در نظام مقدّس جمهوری اسلامی که به سمت آن تمدن حرکت می‌کنند، این را هدف گرفته‌ایم که دانش را همراه با معنویت پیش ببریم ... ما می‌خواهیم علم با اخلاق پیش برود. دانشگاه همچنان که مرکز علم است، مرکز دین و معنویت هم باشد (۱۳۷۶/۶/۱۹).	
۳۱	امروز از دانش جهان استفاده می‌کنیم، از ابزارهای موجود جهانی استفاده می‌کنیم برای برپا کردن تمدن اسلامی، منتها با روح اسلامی و با روح معنویت (۱۳۹۴/۱۰/۸).	
۳۲	امروز، در کشور جمهوری اسلامی که کشور معنویت است و «جمهوری اسلامی» است، مهم‌ترین کارهای علمی دارد انجام می‌گیرد ... چه کسانی دارند این کار را پیش می‌برند؟ جوانان مؤمن، فخری‌زاده و شهبازی‌نماز شب‌خوان؛ این‌ها دارند پیش می‌برند کار را؛ یعنی علم و معنویت این‌جور به هم آمیخته شده. این نکته مهمی است که به آن باید توجه کرد (۱۴۰۲/۳/۲۱).	

### ب) پیشران‌های مرجعیت علمی در دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

در خصوص پرسش دوم پژوهش، یعنی پیشران‌های مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، متن بیانات ایشان در این رابطه مطالعه و تحلیل مضمون شد. بر اساس یافته‌های تحقیق جملات پایه (داده‌های) مستخرج از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در ارتباط با پرسش دوم پژوهش با فراوانی ۱۰۱ کد به دست آمد. با مرور مکرر و تحلیل و طبقه‌بندی مضمون‌های پایه، مضمون‌های سازمان‌دهنده و سپس با مرور و تحلیل و طبقه‌بندی مضمون‌های سازمان‌دهنده، مضمون‌های فراگیر مشخص شد که در جدول ۱ مشاهده می‌شود. به دلیل محدودیت حجم مقاله، متن بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در پانویس قید شده است.

با تحلیل محتوای بیانات استخراج شده، روشن می‌شود که مفهوم مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، خشک‌کنی علمی با فتح قله‌های علمی، عبور از مرزهای دانش کنونی جهان، پیشتازی در تولید علوم و کشفیات جدید؛ ابتکار، خلّاقیت، نوآوری و آفرینش علمی با تولید فکر و توسعه تحقیقات بنیادی، تبدیل ایران به قطب و مرجع علمی و فناوری جهان و جریان‌سازی علمی مبتنی بر اخلاق، معنویت، عدالت و ارزش‌های اسلامی با هدف تحقق تمدن نوین اسلامی است. به گونه‌ای که جمهوری اسلامی ایران در افق و چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی بتواند قله‌های علمی را فتح کند و به عنوان قطب و محور علمی و فناوری جهان در خط مقدم تولید علوم و نظریه‌های علمی بدیع و نافع قرار بگیرد؛ به طوری که دیگران برای استفاده و دسترسی به این منابع علمی جدید و مبتنی بر اخلاق و معنویت و فرهنگ اسلامی، ناچار به فراگیری زبان فارسی شوند.



**جدول ۲. شبکه مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر**

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه (تحلیل متن)	کد
اسلام، مشوق علم	هماهنگی علم و دین	عدم تقابل دین با علم <sup>۱</sup>	۱
		اسلام مشوق علم است <sup>۲</sup>	۲
		تأکید بر تولید نظریه مبتنی بر مبانی اسلامی <sup>۳</sup>	۳
	بهره‌گیری از مبانی دینی در تولید علم	ایمان لازمه پیشرفت علمی <sup>۴</sup>	۴
		ایمان و فرهنگ توحیدی، مبنای پیشرفت در تمدن اسلامی <sup>۵</sup>	۵
خودتکایی و بومی‌سازی علم نفی وابستگی علمی و نفی وابستگی و تقلید کورکورانه	خودتکایی و بومی‌سازی علم	بومی‌سازی علم و فناوری <sup>۶</sup>	۶
		تقویت اعتمادبه‌نفس در زمینه تولید علم <sup>۷</sup>	۷
		تأکید بر تقویت روحیه «ما می‌توانیم» <sup>۸</sup>	۸
	نفی وابستگی و تقلید کورکورانه	تأکید بر آزادفکری در کنار تولید علم <sup>۹</sup>	۹
		اتکا بر خویشتن و عدم تقلید کورکورانه <sup>۱۰</sup>	۱۰
		تأکید بر خودکفایی علمی و عدم وابستگی <sup>۱۱</sup>	۱۱
علم اخلاق‌مدار و عدالت‌محور	علم مبتنی بر اخلاق و معنویت	سازندگی اخلاقی و معنوی در کنار علم <sup>۱۲</sup>	۱۲
		نفی علم عاری از اخلاق <sup>۱۳</sup>	۱۳
		علم توأم با اخلاق و معنویت <sup>۱۴</sup>	۱۴
		آموزش و پرورش اخلاق‌مدار در نظام آموزشی <sup>۱۵</sup>	۱۵
		تربیت اساتید و دانشجویان مؤمن و متعهد <sup>۱۶</sup>	۱۶
		حفظ موازین اسلامی در استفاده از علم و فناوری <sup>۱۷</sup>	۱۷
	علم عدالت‌محور	تأکید بر علم مبتنی بر عدالت <sup>۱۸</sup>	۱۸
		علم نباید در خدمت ظلم و بی‌عدالتی باشد <sup>۱۹</sup>	۱۹

۱. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۹).
۲. پیام به مناسبت بازگشایی دانشگاهها (۱۳۷۸/۷/۶). بیانات در دیدار اعضای گروه دانش صدای جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۰/۱۱/۱۵). بیانات در دیدار مسئولان دفاتر نهضت سوادآموزی و مسئولان شهربانی (۱۳۶۹/۷/۴).
۳. بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاهها (۱۳۸۲/۸/۸). بیانات در دیدار طلاب و فضلا و اساتید حوزه علمیه قم (۱۳۸۹/۷/۲۹). بیانات در دیدار جمعی از اساتید و فضلا و طلاب نخبه حوزه علمیه قم (۱۳۸۹/۸/۲).
۴. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۷۸/۰۷/۱۹).
۵. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳).
۶. بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالحتی رشت (۱۳۸۰/۲/۱۲).
۷. بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه (۱۳۷۹/۰۷/۱۴). بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی (۱۳۸۲/۲/۲۲).
۸. بیانات در دیدار جمعی از مهندسان (۱۳۸۳/۱۲/۵).
۹. بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۹).
۱۰. بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه (۱۳۷۹/۰۷/۱۴). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۹).
۱۱. بیانات در دیدار نخبگان علمی و اساتید دانشگاهها (۱۳۸۷/۰۷/۳).
۱۲. بیانات در دیدار رؤسای دانشگاهها، پژوهشگاهها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری (۱۳۹۴/۸/۲۰). پیام به مناسبت سالروز تأسیس بسیج اساتید (۱۴۰۱/۳/۳۱). بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه نیروی دریایی نوشهر (۱۳۶۹/۲/۲۲).
۱۳. بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران (۱۳۸۸/۱۱/۱۳).
۱۴. در دیدار فضلا، طلاب و مبلغین (۱۳۸۵/۶/۲۵). در دیدار فضلا، طلاب و مبلغین (۱۳۸۵/۶/۲۵). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۹). بیانات در دیدار جمعی از پرستاران (۱۳۷۶/۶/۱۹). بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی (۱۳۹۴/۱۰/۸). بیانات در دیدار دانشمندان، متخصصان، کارشناسان و مسئولان صنعت هسته‌ای کشور (۱۴۰۲/۳/۲۱).
۱۵. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۶. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۷. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۸. سخنان رهبر انقلاب در اجتماع زائران و مجاوران حرم رضوی (۱۳۸۷/۱/۱).
۱۹. بیانات در دیدار نخبگان جوان دانشگاهی (۱۳۸۷/۶/۵). بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران (۱۳۸۷/۱۱/۱۳).

کد	مضامین پایه (تحلیل متن)	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۲۰	آینده‌نگری <sup>۱</sup>	برنامه‌ریزی برای چشم‌انداز علمی	تلاش برای تحقق چشم‌انداز علمی
۲۱	تعیین چشم‌انداز علمی <sup>۲</sup>		
۲۲	برنامه‌ریزی برای چشم‌انداز علمی تمدن نوین اسلامی <sup>۳</sup>		
۲۳	توسعه علم و پژوهش در گام دوم انقلاب <sup>۴</sup>		
۲۴	توجه به آرمان‌ها و افق‌های علمی <sup>۵</sup>	آرمان‌گرایی علمی	علم نافع
۲۵	تأکید بر علم نافع و آینده‌نگر <sup>۶</sup>	علم نافع و آینده‌نگر	
۲۶	مسئله‌محور بودن علم و فناوری <sup>۷</sup>	رویکرد مسئله‌محور	خلاقیت و نوآوری علمی
۲۷	حمایت از تبدیل ایده به محصول <sup>۸</sup>	خلاقیت و نوآوری در تولید علم و فناوری	
۲۸	تأکید بر نواندیشی علمی <sup>۹</sup>		
۲۹	ارتقای روحیه نوآوری و شجاعت علمی <sup>۱۰</sup>		
۳۰	تأکید بر تولید علم و نوآوری و نظریه‌پردازی <sup>۱۱</sup>		
۳۱	تأکید بر خلاقیت و نوآوری در علم <sup>۱۲</sup>		
۳۲	تأکید بر تولید فکر و نظریه مبتنی بر فرهنگ اسلامی <sup>۱۳</sup>		
۳۳	لزوم داشتن سهم عمده در بنای علمی دنیا <sup>۱۴</sup>		ارتقای جایگاه علمی کشور
۳۴	ارتقای جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری <sup>۱۵</sup>		
۳۵	برنامه‌ریزی برای کسب جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه <sup>۱۶</sup>		
۳۶	کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان <sup>۱۷</sup>	کسب مرجعیت علمی در جهان	تلاش برای کسب مرجعیت علمی در جهان
۳۷	توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی <sup>۱۸</sup>	توسعه و تحول علمی	
۳۸	تحول و ارتقای علوم انسانی <sup>۱۹</sup>	شکستن مرزهای دانش	
۳۹	لزوم پیشرفت و خط‌شکنی علمی <sup>۲۰</sup>		
۴۰	تأکید بر شکستن مرز دانش <sup>۲۱</sup>		

۱. بیانات در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۹۵/۳/۲۹).
۲. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶).
۳. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶).
۴. بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴).
۵. بیانات در دیدار دانشجویان (۱۳۹۱/۵/۱۶).
۶. بیانات در دیدار رؤسای دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری (۱۳۹۴/۸/۲۰). بیانات در دیدار معلمان (۱۴۰۲/۲/۱۲). بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۵/۱/۱).
۷. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶). بیانات در دیدار معلمان (۱۴۰۲/۲/۱۲).
۸. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۹. بیانات در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر (۱۳۷۹/۱۲/۹).
۱۰. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۱. همان.
۱۲. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶). بیانات در دیدار جمعی از استادان دانشگاه‌های سراسر کشور (۱۳۸۲/۸/۸). پیام به مناسبت سالروز تأسیس بسیج اساتید (۱۴۰۱/۳/۳۱).
۱۳. دیدار جمعی از اساتید دانشگاه‌ها با رهبر انقلاب (۱۳۸۹/۶/۱۴). بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۷/۲۳).
۱۴. بیانات در بیستمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره) (۱۳۸۷/۳/۱۴).
۱۵. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۶. همان.
۱۷. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹). بیانات در دیدار جمعی از نخبگان استان کرمان (۱۳۸۴/۲/۱۴).
۱۸. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۱۹. همان.
۲۰. خطبه‌های نماز عید سعید فطر (۱۳۸۷/۶/۲۹).
۲۱. بیانات در دیدار جمعی از مهندسان (۱۳۸۳/۱۲/۰۵). بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴). بیانات در دیدار اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها (۱۳۸۵/۷/۱۳).

کد	مضامین پایه (تحلیل متن)	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
۴۱	تقویت عزم ملی برای توسعه علم و فناوری <sup>۱</sup>	گفتمان سازی تولید علم	جهاد علمی
۴۲	تقویت گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری <sup>۲</sup>		
۴۳	گفتمان‌سازی تولید علم <sup>۳</sup>		
۴۴	استقرار روح علمی در جامعه <sup>۴</sup>		
۴۵	تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی علمی <sup>۵</sup>		
۴۶	تأکید بر ارائه نظریه‌های علمی <sup>۶</sup>		
۴۷	تأکید بر تقویت علم و عمل <sup>۷</sup>	تولید علم و فناوری	
۴۸	تأکید بر تولید علم <sup>۸</sup>		
۴۹	تأکید بر حرکت و تلاش علمی <sup>۹</sup>		
۵۰	تأکید بر تحقیقات تیمی همراه با نظم و سازمان‌دهی		
۵۱	تولید علم، رسالت اصلی دانشگاه <sup>۱۰</sup>		
۵۲	تأکید بر فناوری هوش مصنوعی <sup>۱۱</sup>		
۵۳	تأکید بر صنعت هسته‌ای <sup>۱۲</sup>	مجاهدت علمی	
۵۴	تأکید بر ایجاد و تقویت صنایع دانش‌بنیان <sup>۱۳</sup>		
۵۵	تأثیر روحیه جهادی و انقلابی بر جهاد علمی <sup>۱۴</sup>		
۵۶	تأکید بر مجاهدت علمی و عملی <sup>۱۵</sup>		
۵۷	تأکید جدی بر حرکت علمی <sup>۱۶</sup>		
۵۸	تأکید بر علم و تحقیق و پژوهش در مراکز علمی <sup>۱۷</sup>		
۵۹	جهاد علمی راه‌حل مشکلات و تحقق آرمان‌هاست <sup>۱۸</sup>		
۶۰	جهاد علمی، رسالت دانشگاهیان و حوزویان <sup>۱۹</sup>		
۶۱	تأکید بر نهضت علمی و نرم‌افزاری <sup>۲۰</sup>		
۶۲	تأکید بر جهاد علمی <sup>۲۱</sup>		

۱. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۲. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۳. بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت (۱۳۹۵/۶/۳).
۴. بیانات در دیدار اعضای گروه دانش صدای جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۰/۱۱/۱۵).
۵. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۶. بیانات در دیدار فرماندهان سپاه (۱۳۷۳/۶/۲۹).
۷. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی (۱۳۹۱/۰۷/۲۳).
۸. بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی (۱۳۸۲/۲/۲۲). بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۵/۱/۱). بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶). بیانات در دیدار مسئولان سازمان صداوسیما (۱۳۸۳/۹/۱۱).
۹. خطبه‌های نماز عید سعید فطر (۱۳۸۷/۶/۲۹). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان و دانشگاهیان (۱۳۶۸/۳/۲۳).
۱۰. بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران (۱۳۸۸/۱۱/۱۳).
۱۱. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶).
۱۲. بیانات در دیدار دانشمندان، متخصصان، کارشناسان و مسئولان صنعت هسته‌ای کشور (۱۴۰۲/۳/۲۱).
۱۳. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و استعداد‌های برتر علمی کشور (۱۴۰۰/۸/۲۶).
۱۴. بیانات در دیدار جمعی از کشاورزی (۱۳۸۲/۱۰/۱۴).
۱۵. بیانات در دیدار مردم ساری (۱۳۷۴/۷/۲۲). بیانات در دیدار مبلغین و طلاب حوزه‌های علمیه سراسر کشور (۱۴۰۲/۴/۲۱).
۱۶. ما تأکید می‌کنیم روی علم، این تأکید جدی است (۱۳۸۸/۸/۶).
۱۷. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۸۷/۶/۸). بیانات در اجتماع سالروز رحلت امام خمینی (۱۳۸۵/۳/۱۴).
۱۸. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۴/۱/۱).
۱۹. پیام به همایش بزرگداشت روز بسیج اساتید (۱۳۷۸/۳/۱۲). پیام به همایش بزرگداشت روز بسیج اساتید (۱۳۷۸/۳/۱۲).
۲۰. بیانات در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر (۱۳۷۹/۱۲/۹). بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما (۱۳۸۳/۹/۱۱).
۲۱. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹). پیام به همایش بزرگداشت روز بسیج اساتید (۱۳۹۲/۵/۶). بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴). بیانات در دیدار جوانان و دانشجویان سیستان و بلوچستان (۱۳۸۱/۱۲/۶). بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۵/۱/۱). جهاد علمی یکی از بزرگ‌ترین فرائض ما است (۱۳۷۸/۷/۶).

کد	مضامین پایه (تحلیل متن)	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
۶۳	حرکت علمی، تلاش همگانی <sup>۱</sup>		
۶۴	تلاش علمی از اولویت‌های دهه پیشرفت و عدالت <sup>۲</sup>		
۶۵	تأکید بر جبران عقب‌ماندگی‌های علمی <sup>۳</sup>		
۶۶	روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور <sup>۴</sup>		
۶۷	تأکید بر شتاب در مسیر پیشرفت علمی <sup>۵</sup>		
۶۸	تأکید بر برنامه‌ریزی برای دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته <sup>۶</sup>	بسترسازی برای تولید و توسعه علم و فناوری	
۶۹	بهبودسازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور <sup>۷</sup>		
۷۰	برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری <sup>۸</sup>		
۷۱	ایجاد تناسب بین رشته‌های تحصیلی با نیاز کشور <sup>۹</sup>		
۷۲	تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین و مقررات مربوط <sup>۱۰</sup>		
۷۳	تأکید بر مشارکت بخش‌های غیردولتی <sup>۱۱</sup>		
۷۴	توسعه شهرک‌ها و پارک‌های علم و فناوری <sup>۱۲</sup>		
۷۵	پرورش استعداد‌های درخشان <sup>۱۳</sup>		
۷۶	تشویق دانشمندان <sup>۱۴</sup>		
۷۷	افزایش بودجه تحقیق و پژوهش <sup>۱۵</sup>		
۷۸	تأکید بر تلاش و حرکت علمی <sup>۱۶</sup>		
۷۹	تأکید بر جهاد علمی جوانان <sup>۱۷</sup>		
۸۰	تلاش و برنامه‌ریزی برای تولید علم <sup>۱۸</sup>		
۸۱	تأکید بر شکوفایی استعدادها <sup>۱۹</sup>		
۸۲	ایجاد بستر برای شکوفایی استعدادها <sup>۲۰</sup>		
۸۳	وجود امنیت لازمه پیشرفت علمی است <sup>۲۱</sup>		
۸۴	حمایت از نخبگان علمی <sup>۲۲</sup>		
۸۵	اختصاص بودجه برای دستیابی به پیشرفت علمی <sup>۲۳</sup>		
۸۶	احیای تاریخ علمی و الگوسازی از مفاخر علمی مسلمانان <sup>۲۴</sup>		

۱. بیانات در دیدار مردم آذربایجان در سالروز قیام ۲۹ بهمن (۱۳۸۷/۱۱/۲۸).

۲. بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۸۷/۶/۸).

۳. بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴).

۴. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).

۵. بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴).

۶. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).

۷. همان.

۸. همان.

۹. همان.

۱۰. همان.

۱۱. همان.

۱۲. همان.

۱۳. همان.

۱۴. بیانات در دیدار نخبگان علمی و اساتید دانشگاه‌ها (۱۳۸۷/۷/۳).

۱۵. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).

۱۶. دیدار نخبگان و دانشجویان بسیجی مدال‌آور دانشگاه شریف با رهبر انقلاب (۱۳۹۵/۱۰/۱۳).

۱۷. بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان و خانواده‌های شهدا (۸۸/۱۲).

۱۸. بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای رشت (۱۳۸۰/۰۲/۱۲).

۱۹. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۷۸/۰۷/۱۹).

۲۰. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۷۸/۰۷/۱۹).

۲۱. بیانات در دیدار پیشکسوتان و فعالان دفاع مقدس و مقاومت (۱۴۰۲/۶/۲۹).

۲۲. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹). بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۷۸/۰۷/۱۹).

۲۳. بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی (۱۳۷۸/۰۷/۱۹).

۲۴. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹). بیانات در دیدار معلمان (۱۴۰۲/۲/۱۲).

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه (تحلیل متن)	کد
اقتصاد دانش‌بنیان	تبدیل علم به فناوری	تبدیل علم به فناوری برای استفاده در صنعت <sup>۱</sup>	۸۷
		تأکید بر ارتباط دانشگاه با صنعت و اقتصاد <sup>۲</sup>	۸۸
		تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان <sup>۳</sup>	۸۹
	تولید و اقتصاد دانش‌بنیان	پیوند حوزه و دانشگاه برای تولید علم <sup>۴</sup>	۹۰
		تأکید بر اقتصاد دانش‌بنیان <sup>۵</sup>	۹۱
		تأکید بر تولید دانش‌بنیان <sup>۶</sup>	۹۲
		حمایت از تولید و صادرات محصولات دانش‌بنیان <sup>۷</sup>	۹۳
یادگیری از تجارب دیگران توأم با تولید علم	تعامل با مراکز علمی جهان	تعامل فعال با مراکز علمی جهان همراه با حفظ استقلال کشور <sup>۸</sup>	۹۴
		تقویت ارتباط بین مراکز علمی <sup>۹</sup>	۹۵
	یادگیری از تجارب دیگران توأم با دانش‌افزایی	اهتمام بر انتقال فناوری <sup>۱۰</sup>	۹۶
		استفاده از ظرفیت‌های علمی ایرانیان مقیم خارج <sup>۱۱</sup>	۹۷
		جذب متخصصان و محققان برجسته سایر کشورها <sup>۱۲</sup>	۹۸
		تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی <sup>۱۳</sup>	۹۹
		تأکید بر فراگیری علم و فناوری از دیگران <sup>۱۴</sup>	۱۰۰
		استفاده از تجارب علمی دیگران همراه با دانش‌افزایی <sup>۱۵</sup>	۱۰۱

مستخرج، جهاد علمی با دارا بودن ۴۴ مضمون پایه بیشترین تأکید و فراوانی را در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) دارد. در ادامه، هر یک از مضامین فراگیر الگوی استخراج‌شده، با توجه به مضامین پایه و نقل قول‌های مهم از مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تبیین شده است.

بر اساس داده‌های جدول ۱ در شبکه مضامین ۱۰۱ مضمون پایه‌ای، ۲۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۰ مضمون فراگیر از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) درباره موضوع پژوهش، استخراج و بر اساس این داده‌ها الگوی پیش‌برنامه‌های مرجعیت علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) طراحی و تبیین شد (نمودار ۱). از بین مضامین

۱. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۵/۱/۱).
۲. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۳۸۵/۱/۱).
۳. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۴. همان.
۵. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۴۰۱/۱/۱).
۶. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی (۱۴۰۱/۱/۱).
۷. ابلاغ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (۱۳۹۳/۶/۲۹).
۸. همان.
۹. همان.
۱۰. همان.
۱۱. همان.
۱۲. همان.
۱۳. همان.

۱۴. بیانات در دیدار وزیر بهداشت و رؤسای دانشگاه‌های علوم پزشکی (۱۳۶۹/۸/۱). بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان استان کرمان (۱۳۸۴/۰۲/۱۹). بیانات در دیدار دانشمندان، متخصصان، کارشناسان و مسئولان صنعت هسته‌ای کشور (۱۴۰۲/۳/۲۱).
۱۵. بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی (۱۳۹۴/۱۰/۸). بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای رشت (۱۳۸۰/۰۲/۱۲). بیانات در دیدار جمعی از مهندسان: ۱۳۸۳/۱۲/۰۵.





نمودار ۱. الگوی پیشران‌های مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) (براساس یافته‌های پژوهش)

### اسلام، مشوق علم

از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، دین اسلام بزرگ‌ترین مشوق و پیشران علم است و مسلمانان طی قرن‌های متمادی، پرچمدار علم و دانش و پیشرفت‌های علمی در جهان بودند (۱۳۷۷/۷/۶ و ۱۳۶۹/۷/۴). ایشان جدا کردن دین و معنویت و اخلاق از علم و فناوری را مردود دانسته (۱۳۸۴/۰۲/۱۹)، بر تولید نظریه مبتنی بر مبانی اسلامی در علوم انسانی تأکید دارند (۱۳۸۹/۷/۲۹) و معتقدند مبنای پیشرفت در تمدن اسلامی، ایمان و فرهنگ توحیدی است (۱۳۹۱/۰۷/۲۳).

### خود کفایی علمی و نفی وابستگی

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ضمن تأکید بر استفاده از تجارب علمی دیگران، با نفی وابستگی و تقلید کورکورانه از مبانی فلسفی و اخلاق غربی، علم ترجمه‌ای محض را مردود دانسته، بر علم‌آفرینی، بومی‌سازی علم و تقویت روحیه «ما می‌توانیم» در جهت تولید علم تأکید دارند و معتقدند رویکرد مصرف‌کنندگی علم باید به رویکرد تولید علم تبدیل شود (۱۳۸۷/۰۷/۰۳؛ ۱۳۸۷/۰۷/۱۴؛ ۱۳۷۹/۰۷/۱۴؛ ۱۳۸۴/۰۲/۱۹؛ ۱۳۸۰/۲/۱۲؛ ۱۳۷۹/۰۷/۱۴؛ ۱۳۸۲/۲/۲۲؛ ۱۳۸۳/۱۲/۵ و ۱۳۸۷/۰۷/۰۳).

### علم اخلاق مدار و عدالت محور

از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، علم عاری از ارزش و اخلاقیات مردود است (۱۳۸۴/۰۲/۱۹) و علم باید مبتنی بر اخلاق و معنویت و عدالت باشد تا برای بشریت مفید واقع شود (۱۳۸۵/۰۶/۲۵)؛ ۱۳۸۵/۰۷/۲۰؛ ۱۳۸۷/۰۶/۰۵ و ۱۳۹۲/۱۲/۲۰). علم نباید در خدمت ظلم و بی‌عدالتی قرار گیرد. ایشان ضمن تأکید بر حفظ موازین اسلامی و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی در استفاده از علم و فناوری، سوءاستفاده غرب از علم را مذموم دانسته، فرمودند امروز علم در خدمت ظالم‌ترین انسان‌هاست و باید از این حالت خارج شود (۱۳۹۷/۱۱/۲۴) و (۱۳۸۸/۱۱/۱۳) و نیز فرمودند برای برپایی تمدن اسلامی از دانش و ابزارهای موجود جهان استفاده می‌کنیم، منتها با روح اسلامی و روح معنویت (۱۳۹۲/۰۶/۲۹)؛ ۱۳۹۴/۱۰/۰۸ و ۱۳۹۶/۰۶/۱۹).

### تلاش برای تحقق چشم‌انداز علمی

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ضمن تأکید بر علم و پژوهش به عنوان یکی از محورها و سرفصل‌ها در بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴) بر آینده‌نگری و برنامه‌ریزی و مجاهدت برای تحقق چشم‌انداز علمی تمدن نوین اسلامی، یعنی رسیدن به قله‌های علمی و مرجعیت علمی بارها تأکید فرمودند (۱۳۹۵/۰۳/۲۹)؛ ۱۴۰۰/۰۸/۲۶ و ۱۳۹۱/۰۵/۱۶).

### جهاد علمی

مقام معظم رهبری در ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)، جهاد مستمر علمی با هدف کسب مرجعیت علمی و فناوری در جهان را به عنوان یکی از اصول راهبردی تعیین و به دستگاه‌های مربوطه ابلاغ فرمودند. ایشان در این راستا، بر تقویت عزم ملی برای توسعه علم و فناوری، تقویت گفت‌وگو، تولید علم، جنبش علمی و نرم‌افزاری، تشکیل کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی علمی، پیوند حوزه و دانشگاه برای تولید علم، بسترسازی برای تولید علم، حرکت و مجاهدت علمی و روحیه جهادی برای تحقق مرجعیت علمی تأکید فرمودند (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)؛ ۱۳۹۵/۰۶/۰۳؛ ۱۳۹۱/۰۷/۲۳؛ ۱۳۸۲/۰۲/۲۲ و ۱۴۰۰/۰۸/۲۶؛ ۱۳۸۵/۰۱/۰۱ و ۱۳۷۹/۰۷/۱۹).

### تلاش برای کسب مرجعیت علمی در جهان

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بارها بر ارتقای جایگاه جهانی کشور در علم و فناوری (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)، تبدیل ایران به قطب علمی و فناوری جهان اسلام، برنامه‌ریزی برای کسب جایگاه اول علمی در منطقه (۱۳۹۳/۰۶/۲۹) و کسب مرجعیت علمی در جهان تأکید کردند (۱۳۹۳/۰۶/۲۹) تا جایی که فرمودند، ما باید به آنجا برسیم که اگر کسانی بخواهند به جدیدترین یافته‌های علمی دست پیدا کنند، ناچار بشوند فارسی یاد بگیرند (۱۳۸۴/۰۲/۱۴). ایشان ضمن تأکید بر توسعه

علوم پایه و تحقیقات بنیادی (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)، تحول و ارتقای علوم انسانی (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)، پیشرفت، خط‌شکنی علمی و شکستن مرزهای دانش را لازم دانستند (۱۳۸۸/۰۶/۲۹) و فرمودند باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم (۱۳۸۳/۱۲/۰۵)؛ ۱۳۹۷/۱۱/۲۴ و ۱۳۸۵/۰۷/۱۳).

### علم نافع

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با تأکید بر علم نافع (۱۳۹۴/۰۷/۲۰)، اولاً معتقدند علم مجرد فایده‌ای ندارد و علم باید به تولید فناوری در صنعت و توسعه کشور منجر و از این امر حمایت شود (۱۳۸۵/۰۱/۰۱) و (۱۳۹۳/۰۶/۲۹). ثانیاً با تأکید بر رویکرد حل مسئله در تولید علم معتقدند حل مشکلات کشور در گرو راه‌حل‌های علمی است و برای همه مشکلات کشور باید راه‌حل علمی پیدا کرد (۱۴۰۰/۰۸/۲۶).

### خلاقیت و نوآوری علمی

از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، تولید علم، تولید فکر و نظریه خیلی مهم است (۱۳۸۹/۰۶/۱۴ و ۱۳۸۸/۰۳/۱۴) و یکی از وظایف مهم دانشگاه‌ها نوآندیشی علمی است (۱۳۷۹/۱۲/۰۹). ایشان با تأکید بر روحیه نوآوری، نوآندیشی و شجاعت علمی معتقدند محیط علمی باید در عین آنکه بالاترین بهره‌مکن را از دانش پیشرفته جهان می‌برد، متکی به خود و مبتکر و خلاق و کاوشگر باشد (۱۳۷۸/۰۳/۱۲)؛ ۱۴۰۰/۰۸/۲۶ و ۱۳۸۲/۰۸/۰۸).

### تلاش برای نیل به چشم‌انداز علمی

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ضمن تأکید بر علم و پژوهش به عنوان یکی از محورها و سرفصل‌ها در بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷/۱۱/۲۴)، بر آینده‌نگری و برنامه‌ریزی برای چشم‌انداز علمی تمدن نوین اسلامی، یعنی رسیدن به قله‌های علمی بارها تأکید فرمودند (۱۳۹۵/۰۳/۲۹)؛ ۱۴۰۰/۰۸/۲۶ و ۱۳۹۱/۰۵/۱۶).

### اقتصاد دانش‌بنیان

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با تأکید بر اقتصاد و تولید دانش‌بنیان، تبدیل علم به فناوری برای استفاده در صنعت، ارتباط دانشگاه با صنعت و اقتصاد، تقویت فرهنگ کسب‌وکار دانش‌بنیان را برای تحقق این امر مهم ضروری دانستند (۱۳۹۳/۰۶/۲۹)؛ ۱۳۸۵/۰۱/۰۱ و ۱۴۰۱/۰۱/۰۱).

### یادگیری از تجارب دیگران توأم با تولید علم

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ضمن تأکید بر تعامل با مراکز علمی جهان و لزوم فراگیری از تجارب علمی دیگران (۶۸/۰۳/۲۳) معتقدند که استفاده از تجارب دیگران باید توأم با تولید علم و دانش‌افزایی و نیز توأم

با روح معنویت و حفظ استقلال باشد (۱۳۹۳/۶/۲۹؛ ۱۳۸۴/۰۲/۱۹؛ ۱۳۹۴/۱۰/۸؛ ۱۳۹۴/۳/۲۳؛ ۱۳۶۸/۰۲/۱۲ و ۱۳۸۰/۰۲/۰۵ و ۱۳۸۳/۱۲/۰۵). ایشان در این راستا بر انتقال فنآوری، استفاده از ظرفیت‌های علمی ایرانیان مقیم خارج، جذب متخصصان و محققان برجسته سایر کشورها، تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی و توسعه و تقویت شبکه‌های ارتباطات ملی و فراملی میان دانشگاه‌ها، مراکز علمی، دانشمندان و پژوهشگران و بنگاه‌های توسعه فنآوری و نوآوری داخلی و خارجی و گسترش همکاری‌های علمی تأکید دارند (۱۳۹۳/۶/۲۹).

### اعتبارسنجی الگو

برای سنجش اعتبار یافته‌ها، علاوه بر اینکه با مطالعه مبانی نظری، پیشینه و اهداف تحقیق، اصل بیانات (مضمون‌های پایه) مرتبط با موضوع تحقیق به تعداد ۱۰۱ مضمون از متن بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مندرج در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به عنوان منبع دست اول، موثق و مورد اعتماد انتخاب شدند، این بیانات قبل از شناسه‌گذاری، به منظور بررسی روایی و اعتبار آن به طور مستمر بازبینی شد و در نهایت برای اطمینان از صحت تحلیل‌ها، مضمون‌های نهایی پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر به سه نفر از خبرگانی که با نظرات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) آشنایی خوبی داشتند، ارائه شد و به تأیید آنها رسید و بر اساس نتایج حاصل، الگوی مورد نظر طراحی شد. در ضمن این یافته‌ها با یافته‌های مطالعات قبلی در قسمت نتیجه‌گیری، مقایسه و ارزیابی شده است که حاکی از همخوانی این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش‌های قبلی است.

### بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

#### بحث

یکی از نکات اساسی برای تحقق تمدن نوین اسلامی، شناخت شاخصه‌ها و عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن است و یکی از شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی، پیشرفت در علم و فنآوری است که امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به کرات بر آن تأکید فرمودند. چنانچه در بیانیه گام دوم انقلاب نیز به عنوان یک سند بالادستی به ضرورت توجه بیش از پیش به علم و دانش و پژوهش برای تمدن‌سازی تأکید شده است. طرح گفتمان تمدنی و زیرساخت‌های آن از جمله پیشرفت در علم و فنآوری با هدف کسب مرجعیت علمی از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) موجب شد تا حرکت به سوی تحقق این امر مهم مورد توجه قرار گیرد.

#### نتیجه‌گیری

این پژوهش با عنایت به توجه ویژه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به دو مقوله مرجعیت علمی و تمدن اسلامی، با هدف تبیین مفهوم

و پیشران‌های مرجعیت علمی در گفتمان تمدنی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) انجام شد و بیانات رهبری در مورد موضوع پژوهش مورد مطالعه و تحلیل مضمون قرار گرفت.

در ارتباط با پرسش نخست پژوهش، یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای بیانات ایشان با ۳۲ فراوانی و مفاهیم نه‌گانه مستخرج از این بیانات نشان می‌دهد که مفهوم مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، خشک‌کنی و فتح قله‌های علمی، عبور از مرزهای دانش کنونی جهان، پیشتازی در تولید علوم و کشفیات جدید؛ ابتکار، خلاقیت، نوآوری و آفرینش علمی با تولید فکر و توسعه تحقیقات بنیادی و در نهایت تبدیل ایران به قطب و مرجع علمی و فنآوری جهان و جریان‌سازی علمی مبتنی بر اخلاق، معنویت، عدالت و ارزش‌های اسلامی با هدف تحقق تمدن نوین اسلامی است. به‌گونه‌ای که جمهوری اسلامی ایران در افاق و چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی بتواند قله‌های علمی را فتح کند و به عنوان قطب و محور علمی و فنآوری جهان در خط مقدم تولید علوم و نظریه‌های علمی بدیع و نافع قرار بگیرد؛ به طوری که دیگران برای استفاده و دسترسی به این منابع علمی جدید در ایران، ناچار به فراگیری زبان فارسی شوند. در ارتباط با پرسش دوم پژوهش بر اساس یافته‌های پژوهش، در شبکه مضامین از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) درباره موضوع پژوهش، ۱۰۱ مضمون پایه‌ای، ۲۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۰ مضمون فراگیر به عنوان پیشران‌های مرجعیت علمی استخراج و بر اساس این داده‌ها الگوی پیشران‌های مرجعیت علمی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) طراحی و تبیین شد (نمودار ۱). از بین مضامین مستخرج، جهاد علمی به عنوان یک پیشران مهم مرجعیت علمی، با دارا بودن ۴۴ مضمون پایه بیشترین تأکید و فراوانی را در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) دارد.

در راستای تبیین و تحلیل این یافته‌ها می‌توان گفت که از دیدگاه امام خامنه‌ای، علم نافع و توأم با اخلاق و معنویت، پایه و زیربنای تمدن نوین اسلامی است و از شاخصه‌ها و مؤلفه‌های اصلی آن محسوب می‌شود. از منظر معظم له، دین اسلام بزرگ‌ترین مشوق و پیشران علم است و تمدن اسلامی و مسلمانان طی قرن‌های متمادی، پرچمدار علم و دانش و پیشرفت علمی در جهان بودند. مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ضمن تأکید بر گفتمان‌سازی تولید علم، بر جنبش علمی و نرم‌افزاری، تولید علم و فنآوری مستمر و جهادگونه، خلاقیت، نوآوری و نواندیشی علمی به عنوان موتور پیشران علمی کشور در عبور از مرزهای دانش در جهان با هدف تحقق تمدن نوین اسلامی تأکید دارند. ایشان بر اساس آموزه‌های مکتب نورانی اسلام، علم‌آموزی و بهره‌گیری از تجارب دیگران را تأیید و در عین حال وابستگی و تقلید کورکورانه از مبانی فلسفی و اخلاق غربی، علم ترجمه‌ای محض و اکتفا به مصرف‌گرایی صرف در فراگیری علم

را مردود می‌دانند و بر تولید علمی، مجاهدت در مسیر دانش‌افزایی، آرمان‌گرایی در علم، خطاشکنی علمی و شکستن مرزهای دانش کنونی دنیا تأکید می‌کنند. ایشان ضمن تأکید بر انتقال فناوری، استفاده از ظرفیت‌های علمی داخل و خارج کشور، تبدیل ایران به مرکز ثبت مقالات علمی و توسعه و تقویت شبکه‌های ارتباطات ملی و فراملی میان دانشگاه‌ها و مراکز علمی بر مجاهدت علمی، تولید و بومی‌سازی علم، خلاقیت و نوآوری علمی، اقتصاد و تولید دانش بنیان برای تحقق مرجعیت علمی تأکید دارند.

برخی یافته‌های تحقیق حاضر با یافته‌های تحقیق خسروانی و عین‌القضاتی (۱۳۹۸)، فرزانه، خیاط و صفرپور (۱۳۹۷) و اکبری و رضایی (۱۳۹۴)، عزتی، چهاردولی و ترابی (۱۳۹۹)، نیکویی و سروریان (۱۳۹۹) و جهان‌بین و معینی‌پور (۱۳۹۳) که در بخش مبانی نظری و پیشینه تحقیق به آنها پرداخته شد، همخوانی دارد. نتایج تحقیق خسروانی و عین‌القضاتی (۱۳۹۸) نشان می‌دهد که شاخص علم و تولید علم و فناوری یکی از پایه‌های تمدن‌سازی و بقای آن است. البته علمی متصل به وحی و نه مبتنی بر عقل خود بنیاد بشری، در این صورت است که تولید علم در مسیر رشد و اعتلای تمدن اسلامی خواهد بود.

نتایج تحقیق فرزانه، خیاط و صفرپور (۱۳۹۷) با عنوان «تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری»، حاکی است که توجه به علم و شکستن مرزهای دانش و عقلانیت از مهم‌ترین مؤلفه‌ها و بن‌مایه تمدن نوین اسلامی است.

یافته‌های تحقیق اکبری و رضایی (۱۳۹۴) نیز نشان می‌دهد که علم همراه با محوریت قوانین قرآن، ایمان، اخلاق، عقلانیت و خردورزی، مجاهدت مداوم و حکومت مردمی، شاخصه‌های اختصاصی تمدن نوین اسلامی از دیدگاه رهبری است. بر اساس نتایج تحقیق عزتی، چهاردولی و ترابی (۱۳۹۹) با عنوان مؤلفه‌های تمدن نوین اسلامی و الزامات شکل‌گیری و ثمرات آن مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری، دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و پنج مؤلفه سبک زندگی، تعالی علمی، تعالی اقتصادی، تعالی سیاسی و تعالی نظامی برای تمدن نوین اسلامی شناسایی شد.

بر اساس نتایج تحقیق نیکویی و سروریان (۱۳۹۹) جایگاه معرفت و حیانی، عقلانی و تجربی در تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری و برتری معرفت و حیانی بر سایر معرفت‌ها شناسایی شد.

بر اساس یافته‌های تحقیق جهان‌بین و معینی‌پور (۱۳۹۳) از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، تولید نظریه توسط حوزه علمی و تولید علم توسط دانشگاه و کاربست آن در سطح خرد نخبگانی جزو ملزومات تمدن نوین اسلامی است.

در کنار این نقاط اشتراک با نتایج تحقیقات قبلی، تحقیق حاضر

یافته‌های دیگری در زمینه پیشران‌های مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) داشت که در راستای نوآوری و دانش‌افزایی این پژوهش ارزیابی می‌شود.

### ارائه پیشنهادها

در راستای استفاده از نتایج تحقیق و تقویت پیشران‌های مرجعیت علمی مورد نظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و به عنوان پیشنهادهای کاربردی توصیه می‌شود:

۱. با تهیه درسامه‌ها و متون آموزشی مناسب، ضرورت و اهمیت مرجعیت علمی تبیین و برای تحقق این هدف گفتمان تولید علم و جهاد علمی در مراکز علمی و آموزشی تقویت و نهادینه شود؛
۲. به توسعه علمی تک‌بعدی مبتنی بر دیدگاه‌های مادی‌گرا و ترجمه کتاب‌های غربی در مدارس و دانشگاه‌ها اکتفا نشود و مبانی علمی و فلسفی منابع آموزشی در مدارس و دانشگاه‌ها، مبتنی بر معنویت و اخلاق و مبانی جهان بینی اسلامی تنظیم شود؛
۳. با عنایت به تأکید مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بر علم نافع و مسئله‌محور و نیز اقتصاد و تولید دانش بنیان، پیشنهاد می‌شود هم‌فکری و همکاری متقابل مراکز دانشگاهی و صنعتی بیش از پیش تقویت و تشویق شود؛
۴. در راستای گسترش خلاقیت، نوآوری و نواندیشی علمی به عنوان پیشران مرجعیت علمی، حمایت از مبتکران، پژوهشگران و نخبگان کشور و جذب و نگهداری آنها بیش از پیش در دستور کار قرار گیرد؛
۵. توصیه می‌شود از نتایج این پژوهش در جهت‌دهی فعالیت‌ها، برنامه‌ها و راهبردهای مراکز آموزشی و پارک‌های علم و فناوری استفاده شود.
۶. به عنوان پیشنهاد پژوهشی، توصیه می‌شود پژوهشگران علاقه‌مند، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های دیگر مرجعیت علمی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) را به طور علمی مطالعه کنند.

### سپاسگزاری

از دانشگاه پیام نور به لحاظ حمایت مالی از این پژوهش قدردانی می‌شود.

*Journal of Qualitative Research in Health Sciences*, 2 (2), 125-33. (Persian)

- Hosseini Khamenei, S. A2019). February 11). *Statement of the second step of the revolution addressed to the people of Iran*. The office of preservation and publication of the works of Ayatollah Khamenei. Retrieved 10, 23, 2023 from <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673> (Persian)
- Jahanbin, F., & Moinipour, M. (2014). The process of realizing the new Islamic civilization from the perspective of Ayatollah Khamenei. *Islamic Revolution Studies*, 11 (39), 46-29. (Persian)
- Kargar, M. (2018). The place of justice in civilization from the point of view of the leader of the revolution. *Vasal's specialized government jurisprudence database*. 5/26/2018. [http://sjs.isri.ac.ir/article\\_140675](http://sjs.isri.ac.ir/article_140675). (Persian)
- Khosravani, Abbas and Ain al-Qadati, Peyman (2018). The role of science in the process of modern Islamic civilization from the point of view of Ayatollah Khamenei Central law enforcement knowledge. Period 2018. Number 26: 89-104. (Persian)
- Koshazadeh, F., Akbari, A., Magool, A., Koshazadeh, A., & Jabari, M. (2019). Designing the academic authority model of the university; identifying dimensions and pillars (Case study: Imam Reza International University). *Management in Islamic University*, 9 (19), 107-22. (Persian)
- Moinipour, M., & Lakzaei, R. (2012). The pillars of the united nation and Islamic civilization from the perspective of Imam Khomeini (RA) and the Supreme Leader. *Islamic Revolution Studies*, 9 (28), 51-76. (Persian)
- Nikoi, M., & Sarwarian, H. R. (2019). The place of knowledge in modern Islamic civilization from the point of view of the Supreme Leader [Paper presentation]. In *National Conference on Civilizational Components in the Second Step Statement of the Revolution*, Mashhad, Iran. (Persian)
- Qawamabadi, M. Gh., Mortazavizadeh, M., Norouzi, S., Javadi, M., Nani, S., & Abdolhosseinzadeh, M. (2015). The model of scientific authority in the Islamic Republic of Iran is based on the statements of the Supreme Leader. *Basij Strategic Studies Quarterly*, 18 (68), 5-30. (Persian)
- Qolipour, H. (2019). *Building a university on the horizon of scientific authority*. Tehran: Imam Sadegh Publishing House. (Persian)
- Ohhah, Q. H., Zadegan, A., Alizadeh, V., & Khodayari, M. T. (2011). Evaluation of factors to achieve the scientific reference from the viewpoint of the faculty of Tabriz

## References

- Abedi Jafari, H., Taslimi, M. S., Faqihi, A. H., & Sheikhzadeh, M. (2011). Theme analysis and theme network: A simple and efficient way to explain patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought*, 5 (2), 151-98. (Persian)
- Akbari, M., & Rezaei, F. (2014). "Analysis of the characteristics of modern Islamic civilization in the thought of the Supreme Leader (Madazaleh)". *Pattern of Islamic-Iranian Progress*, 3 (5), 109-85. (Persian)
- Specialized Database of Governmental Jurisprudence Issues. (2019 October 22). *Characteristics of Islamic civilization and state*. Retrieved November, 04, 2023, from <http://vasael.ir/fa/news/15038> (Persian)
- Ashkvari, M. J., & Mousavi, S. Z. (2014). Factors and contexts of the revival of Islamic civilization in the speech of the supreme leader of the revolution [Paper Presentation]. In *National Conference of Modern Islamic Civilization*, Tehran, Iran. (Persian)
- Azadi Ahmadabadi, Q. (2021). Extraction and prioritization of strategies to achieve scientific authority in Iran with the Interpretive Structural Modeling Approach. *Strategic studies of public policy*, 11 (41), 240-65. (Persian)
- Ezzati, A. H., Chahardooli, A., & Torabi, M. (2020). The components of modern Islamic civilization, requirements for its establishment, and its benefits in view of the Supreme Leader. *Scientific Journal of Islamic Management*, 28 (1), 75-96. (Persian)
- Farzaneh, M. B., Khayyat, A., & Safarpour, H. (2017). Determining the factors for creating modern Islamic civilization from the view of the Supreme Leader Ayatollah Khamenei. *Islamic Social Studies*, 3 (118), 177-206. (Persian)
- Goodarzi, Gh., & Roudi, K. (2011). Explanation of scientific authority for scientific institutions of the country with the approach of fundamental conceptualization theory. *Journal of Science and Technology Policy*, 4 (2), 75-90. (Persian)
- Hafizi, R., Mirza Rasouli, F., & Aminlou, M. (2022). An essay on scientific authority from the perspective of a selected pre-eminent Iranian scientist. *Journal of Science and Technology Policy*, 15 (3), 29-40. (Persian) DOI: 10.22034/JSTP.2022.13956
- Hekmatafshar, M., Kalantari, S., Sanagu, A., Mahasty Jouybary, L. (2013). Restoring scientific authority in Iran: The perspective of postgraduate students in Golestan University of Medical Sciences, Iran.



Vahidi Manesh, H. A. (2008). Civilizing elements of Islam. *Marafet*, 123, 15-34. (Persian).

Yazdani, S., Siahtir, M., & Hoseini Abardeh, M. (2020). Discourse analysis of scientific supremacy in Iran. *Journal of Medicine and Spiritual Cultivation*, 29 (3), 183-95. (Persian).

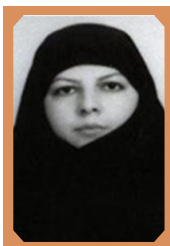
University of Medical Sciences. *Horizon of Medical Education Development*, 4 (3), 51-4. (Persian)

Seyed Javadin, S. R., Hasanqolipour, T.; Rahnavard, F., & Tab, M. (2012). Conceptualization of scientific authority in the higher education system. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*, 16, 27-1. (Persian)



### عطیه بحرانی

دکتری تخصصی مدیریت دولتی از دانشگاه تربیت مدرس، استادیار گروه مدیریت دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری دانشگاه پیام نور، دارای ۱۳ سال سابقه تدریس دانشگاهی، دارای مقالات متعدد علمی-پژوهشی در مجلات و همایش های معتبر، پژوهشگر و محقق علمی، علاقه مند به پژوهش های مدیریتی.



### زهرا فروتنی

دکتری تخصصی مدیریت دولتی از دانشگاه تهران، دانشیار گروه مدیریت دانشکده مدیریت، اقتصاد و حسابداری دانشگاه پیام نور، دارای ۲۴ سال سابقه تدریس دانشگاهی، دارای کتاب و مقالات متعدد علمی-پژوهشی در مجلات و همایش های معتبر، پژوهشگر و محقق علمی، علاقه مند به پژوهش های مدیریت اسلامی.